

OBSAH

1 ÚVOD	12
2 MEZINÁRODNÍ TERMINOLOGIE	14
2.1 Vybrané cizojazyčné ekvivalenty	14
3 HIPOLOGIE	15
3.1 Fylogeneze.....	15
3.2 Domestikace – využití koně v minulosti	17
3.3 Kone – současnost	17
3.4 Anatomie a morfologie koně	17
3.4.1 Stavba těla.....	18
3.4.2 Končetiny koně.....	20
3.4.3 Posturální subsystemy koně.....	21
3.4.3.1 Závěsný aparát spěnky.....	22
3.4.4 Anatomie shrnutí	25
3.4.4.1 Struktury ovlivňující lokomoci.....	25
3.5 Lokomoce koně	26
3.5.1 Hodnocení mechaniky pohybu koně	27
3.5.2 Fáze krokového cyklu koně.....	27
3.5.3 Krok	28
3.5.3.1 Pohyb jednotlivých částí těla koně v kroku.....	29
4 HIPOTERAPIE	31
4.1 Hipoterapie v uceleném systému rehabilitace	31
4.2 Historie hiporehabilitace.....	32
4.2.1 Začátky hiporehabilitace v Československu.....	33
4.3 Metodika hipoterapie	34
4.3.1 Pacient jako proměnná.....	35
4.3.1.1 Diagnóza a věk pacienta	35
4.3.1.2 Zralost centrálního nervového systému pacienta.....	36
4.3.2 Kůň jako proměnná	38
4.3.2.1 Dělení terapeutického vlivu koně na motoriku člověka	38
4.3.2.2 Výběr koně pro potřeby hipoterapie	39
4.3.2.3 Technické pomůcky v terapii	42
4.4 Působení hipoterapie.....	44
4.4.1 Posturální systém.....	45

4.4.2	Ovlivnění psychiky	46
4.5	Terapeutický cíl	46
4.6	Indikace hipoterapie	47
4.7	Kontraindikace.....	48
4.7.1	Sporné kontraindikace	48
5	POHYBOVÝ SYSTÉM ČLOVĚK / KŮŇ V HIPOTERAPII	49
5.1	Pohybový dialog	49
5.2	Lidská pánev – individuální tělesná stavba	49
5.2.1	Pohlavní diference ve stavbě pánve.....	50
5.3	Sed versus poloha v hipoterapii.....	50
5.3.1	Základní terapeutická poloha – sed	51
5.4	Těžiště jezdce a koně	53
5.5	Hřbet koně – balanční plocha pro terapii.....	54
5.5.1	Pohyb pánve v jednotlivých rovinách	54
6	MOŽNOSTI KVANTITATIVNÍ ANALÝZY	56
6.1	Biomechanické metody využívané v hipologii resp. v hipoterapii	58
6.1.1	Akcelerometrie	58
6.1.2	Elektrogoniometrie	59
6.1.3	Analýza záznamu pohybu – 3D videografická vyšetřovací metoda.....	59
6.1.4	Dynamografie – použití silových plošin.....	61
6.1.5	Měření tlaků na kontaktních plochách (kopyta, sedlo).....	61
6.1.6	Elektromyografie	62
6.2	Současný stav výzkumu v hipoterapii	62
7	CÍLE A HYPOTÉZY	64
7.1	Výzkumné otázky	64
7.2	Hypotézy	65
8	METODIKA.....	66
8.1	Společné postupy a pravidla	66
8.1.1	Kritéria pro výběr probandů	66
8.1.1.1	Příprava probandů.....	66
8.1.1.2	Body na těle probanda	67
8.1.2	Jednotná kritéria pro výběr koní	68
8.1.2.1	Příprava koní.....	68

8.1.2.2	Sledované body.....	69
8.1.3	Záznam pohybu	70
8.1.4	Zpracování videozáznamů.....	70
8.1.5	Realizační tým	70
8.2	Studie I – specifikace.....	72
8.2.1	Charakteristika sledovaného souboru koní.....	72
8.2.2	Sledované body na těle koně	72
8.2.3	Průběh měření.....	73
8.2.4	Analýza dat	74
8.3	Studie II – specifikace	75
8.3.1	Charakteristika sledovaného souboru koní resp. probandů.....	75
8.3.2	Příprava koní.....	76
8.3.3	Metody a měřicí zařízení	76
8.3.4	Sledované body.....	76
8.3.5	Průběh měření.....	77
8.3.6	Analýza dat.....	77
8.3.6.1	Sledované parametry	77
8.3.6.2	Statistické zpracování	78
8.4	Studie III - specifikace.....	79
8.4.1	Charakteristika sledovaného souboru koní resp. jezdců.....	79
8.4.2	Příprava koní.....	80
8.4.3	Metody a měřicí zařízení	80
8.4.4	Sledované body.....	81
8.4.5	Průběh měření.....	82
8.4.6	Analýza dat	83
8.4.6.1	Sledované kinematické parametry	83
8.4.6.2	Sledované dynamické parametry	84
9	VÝSLEDKY	85
9.1	Výsledky Studie I	85
9.1.1	Pohyb hřbetu koně při různých rychlostech kroku.....	85
9.2	Výsledky Studie II.....	87
9.2.1	Pohyb koně v různých rychlostech kroku.....	87
9.2.2	Pohyb končetin koně v různých rychlostech kroku.....	88

9.2.3	Pohybová reakce trupu jezdce na pohyb koně v rozdílných rychlostech kroku.....	89
9.2.3.1	Vzájemné posouzení pohybového chování dolních a horních úseků páteře jezdce v závislosti na změně rychlosti kroku koně	91
9.2.4	Pohybová reakce pletencových oblastí (pánve, ramen) jezdce	93
9.2.4.1	Vzájemné posouzení pohybových reakcí pletencových oblastí (pánve, ramen) jezdce.....	95
9.3	Výsledky Studie III.....	99
9.3.1	Porovnání kinematických parametrů pohybu koně	99
9.3.1.1	Porovnání kinematických parametrů pohybu jezdce	103
9.3.1.2	Sledování pohybové souhry jezdce s koněm v průběhu kurzu hipoterapie	107
9.3.2	Dynamické parametry.....	110
10	DISKUSE	114
10.1	Diskuse výsledků Studie I	114
10.1.1	Pohyb hřbetu v závislosti na rychlosti kroku koně.....	114
10.1.1.1	Výstupy do praxe.....	115
10.2	Diskuse výsledků Studie II	117
10.2.1	Pohyb koně v různých rychlostech kroku.....	117
10.2.2	Pohyb trupu jezdce	117
10.2.2.1	Pohybové reakce trupu jezdce v jednotlivých sledovaných rovinách pohybu	117
10.2.2.2	Pohybové reakce trupu jezdce v závislosti na rychlosti kroku koně	118
10.2.2.3	Výstupy do praxe.....	119
10.3	Diskuse výsledků Studie III.....	121
10.3.1	Diskuse kinematických parametrů.....	121
10.3.1.1	Kinematické parametry týkající se koně	121
10.3.1.2	Kinematické parametry týkající jezdce	122
10.3.1.3	Výstupy pro praxi	125
10.3.2	Diskuse dynamických parametrů.....	125
10.3.2.1	Výstupy do praxe.....	127
10.4	Diskuse k metodice výzkumu.....	128

11 ZÁVĚRY.....	130
12 SOUHRN	132
13 SUMMARY	134
14 REFERENČNÍ SEZNAM.....	136
15 PŘÍLOHY	145

pacientů jedoucích handicapovaných a jinak zdravotně znevýhodněných. A i když nelze považovat jeho podstatu jako biologického živého systému, nahlédne zde na svou roli jako na "rehabilitační nástroj". V této souvislosti je nezbytné zmínit se o jeho roli také jako na balanční plochu, kterou využíváme v terapii a její stabilita souvisí s mnoha v základních morfolozických parametrech koně, v anatomických schopnostech koně, v kvalitě cvičitelce, který koně k terapii připravuje. Přímá práce terapeuta v hipoterapii je velmi potřebná kvality a množství přenesených z koně na tělo pacienta. To vytváří rovněž určitou roli jako na odborné znalosti terapeuta, ale také na jeho pozorovací schopnosti při vlastní terapii. Na základě průběžného hodnocení reakcí pacienta při práci s koněm, určujeme fyziotherapeut pohybové chování zvířete s cílem dosažení faktorů účinné v rámci terapeutické intervence. Terapie s použitím koně není na člověka účinná pouze v oblasti fyzické, ale také psychické a sociální. Vznikání pohybů koně vede, i přes požadovanou pasivitu jezce, ke určité korekční vlně a k vytvoření určitého kontaktu mezi koněm a jezcem.

Prostředím ke změně mechanických vlivů balanční plochy hřbetu koně existuje určitá řada. Základním je individuální přístup ve výběru vhodného koně. Dále lze rozlišit různé kvanty povrchu (tvrdý, měkký s nerovnostmi, ...) a charakteru povrchu (hladký, hrubý, klesání) (Kilzle, 2000). V praxi je velmi často využívána průběžná práce s koněm v jednotce hipoterapie. Jedná se především o změnu délky a rychlosti kroku koně. Při jejich správnou volbu a při ověření postupu pomocí všech nastalých poznání zkušeností. Je nezbytné naměřit se k určitému vlivu změny v jednotlivých parametrech a stanovit, který postup je pro koně pacienta optimální.

V předešlé práci jsme se pokusili ověřit vybrané teoretické základy hipoterapie s využitím biomechanických výzkumných metod. Za hranicemi pro poznání teoretických východisek vlastní terapie považujeme výzkum biomechanických vlivů zdravotních jednotek. Z tohoto důvodu byli do realizovaných studií vybráni pouze zdraví probandi (ne kliničtí pacienti). V úvodních studiích